

АСПЕКТИ ФІНАНСОВОЇ ОЦІНКИ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Шифріна Н.І. – к.ек.н., доцент, ХНЕУ ім. С. Кузнеця

У статті систематизовано переваги й недоліки фінансової оцінки. Проведено фінансову оцінку п'яти промислових підприємств України. Розраховано коефіцієнт варіації, визначено можливість використання середньогалузевих значень фінансових показників як інформаційної бази порівняння.

Ключові слова: фінансова оцінка, фінансові показники, промислове підприємство, база порівняння.

Шифрина Н.И. Аспекты финансовой оценки промышленных предприятий Украины

В статье систематизированы преимущества и недостатки финансовой оценки. Проведено финансовую оценку пяти промышленных предприятий Украины. Рассчитан коэффициент вариации, определена возможность использования среднеотраслевых значений финансовых показателей как информационной базы сравнения.

Ключевые слова: финансовая оценка, финансовые показатели, промышленное предприятие, база сравнения.

Shyfrina N.I. Aspects of the financial valuation of Ukrainian industrial enterprises

The article systematizes the advantages and disadvantages of financial valuation. Financial valuation of five industrial enterprises of Ukraine was conducted. The coefficient of variation is calculated, the possibility of using the medium-scale values of financial indicators as an information base of comparison is determined.

Key words: financial valuation, financial indicators, industrial enterprise, base of comparison.

Постановка проблеми. Одним з найважливіших напрямків розвитку економіки України є нарощення промислового потенціалу, який має великий вплив на продуктивність, ефективність і прогрес у всіх сферах людської діяльності: будівництві, сільському господарстві й транспорті, побутовому обслуговуванні й медицині та інших галузях. Стабільний розвиток промислового виробництва забезпечує рентабельність і конкурентоздатність більшості товарів і послуг, зростання інтелектуального й матеріального рівня населення, соціальний захист і розвиток економіки держави в цілому.

Відмінними рисами промислового виробництва є потреба в постійному підвищенні кваліфікації кадрів, використанні наукових досягнень, підтримці технологій на передовому рівні й своєчасному відновленні та модернізації

устаткування. Тому промислові підприємства особливо мають потребу в значному капіталі й вкрай відчутні до неоптимального використання фінансових ресурсів, що є однією з основних проблем розвитку промисловості України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання фінансової оцінки знаходять відображення в роботах вітчизняних і зарубіжних науковців і практиків, зокрема: О. К. Єлисеєвою та Т. В. Решетняк розглянуто різноманітні підходи застосування методів багатofакторного статистичного аналізу та нейротехнологій для оцінки фінансового стану підприємств [1]; Н. П. Шморгун й І. В. Головка зосереджуються на технічній стороні фінансових обчислень, виведенні формул і показу методики їх застосування під час визначення фінансових характеристик [2]; Мамрак О. розроблено інтегрований показник для визначення класу фінансової надійності підприємства [3]; В. Михайловим, Ю. Прилипко та В. Бірюченко проаналізовано склад фінансових показників в залежності від економічної галузі [4]; Юр'євою Г. В побудовано галузеву інтегральну дискримінантну функцію щодо визначення фінансового стану підприємств з урахуванням специфіки вітчизняної економіки та особливостей виробництва [5].

Дослідження показують, що тільки на основі своєчасної і достовірної фінансової оцінки існує можливість розробки й прийняття обґрунтованих управлінських рішень стосовно усунення недоліків діяльності підприємства, виявлення резервів підвищення фінансової стійкості та платоспроможності, доцільності залучення додаткових фінансових ресурсів для досягнення стабільного безризикового розвитку підприємства. Основою адекватної фінансової оцінки є зіставлення отриманих значень показників з базою порівняння, ретельний вибір якої, є ключовим питанням більшості промислових підприємств, що обумовлює актуальність подальших досліджень у цьому напрямку.

Постановка завдання. Метою статті є систематизація переваг та недоліків існуючих методик фінансової оцінки промислових підприємств, визначення можливості використання у якості інформаційної бази порівняння середньогалузевих значень фінансових показників.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасна теорія і практика пропонує багато методик фінансової оцінки підприємств, які можна представити у вигляді двох основних напрямків дослідження.

1. Коефіцієнтний фінансовий аналіз.

Фінансова оцінка являє собою розрахунок абсолютних і відносних показників, які характеризують стан і тенденції розвитку досліджуваного промислового підприємства за основними напрямками дослідження (майновий стан, ліквідність, платоспроможність, фінансова незалежність, прибутковість та рентабельність, ділова та ринкова активність й ін.), а також.

Мета даного виду аналізу – більш докладна характеристика можливостей та досягнень аналізованого підприємства в ретро- та перспективі. Деталізація аналітичних процедур може бути досягнута за рахунок залучення більш якісної інформаційної бази, складання деталізованої програми аналізу, використання складного й різноманітного аналітичного інструментарію, порівняння

отриманих результатів з нормативними або базисними величинами [1, С. 37-41;].

Переваги деталізованого фінансового аналізу:

простота розрахунків;

елімінування інфляції при розрахунку фінансових коефіцієнтів;

оцінка фінансового стану підприємства, як у короткострокової, так й у довгостроковій перспективі;

можливість всебічної оцінки досліджуваного підприємства й виявлення причин змін його фінансового стану.

Водночас із зазначеними перевагами наведеної методики, існують певні недоліки, що створюють передумови необ'єктивності аналітичних суджень, а також призводять до деяких проблем у використанні, а саме:

не існує однозначних оцінок щодо величини й діапазону значень нормативних показників (табл. 1). Це пояснюється розходженнями облікової політики, масштабами діяльності, регіональними й галузевими особливостями та іншими причинами;

Таблиця 1 – Розбіжності в нормативних значеннях деяких показників фінансового стану підприємства [1, 2, 3, 6]

Коефіцієнти	Рекомендовані нормативні значення за різними авторами			
	Слисеева О. Решетняк Т.	Шморгун Н. Головко І.	Стоянова Є.	Мамрак О.
Абсолютної ліквідності	> 0,2	0,2-0,5	0,2-0,25	$\geq 0,2$
Автономії	$\geq 0,5$	> 0,5	0,6	$\geq 0,2$
Поточної ліквідності	< 2	1,5-2,5	1-2	≥ 2
Швидкої ліквідності	> 1	0,7-0,8	0,7-0,8	$\geq 0,3$

показники прибутковості, рентабельності, майнового стану, ділової і ринкової активності підприємства не мають нормативних значень. Для зіставлення такого виду показників використовують різні джерела інформації: звітність лідируючих у галузі підприємств, конкуруючих компаній, промислові довідники, які, на жаль, можуть бути не завжди оптимальними;

кожен окремий показник, що розраховується в процесі аналізу, несе певну частку суттєвої інформації, тому варто аналізувати сукупність показників, що не завжди приводить до однозначної думки щодо фінансової оцінки промислового підприємства в цілому.

2. Комплексна фінансова оцінка.

Сутність цієї методики полягає у тому, що на основі математичного моделювання формується група показників, які у сукупності повинні відповідати вимогам комплексної характеристики поточного стану підприємства та перспективам його подальшого розвитку. Наступним кроком відібрані показники компонується в єдиний інтегральний фінансовий показник. Комплексний фінансовий аналіз в основному використовується для

визначення фінансово-економічного стану, комплексної рейтингової оцінки й імовірності банкрутства досліджуваного підприємства.

З економічної літератури відомі моделі Альтмана, Бівера, Спрінгейта, Тафлета, Тішоу, Ліса, Конана, Гольдера, Терещенко, Андрущак, універсальна дискримінантна модель [1, 2, 5] та ін.

Переваги комплексної фінансової оцінки:

оцінка фінансового підприємства в цілому;

можливість визначення ймовірності банкрутства й порівняння фінансового стану різних підприємств.

Водночас із зазначеними перевагами, слід вказати на існуючі недоліки цієї методики, а саме:

не враховуються регіональні, галузеві та інші особливості функціонування підприємства;

оцінка досліджуваного підприємства та виявлення фінансового положення, що створилося, не є всебічною, тобто має місце обмеженість результатів такого аналізу;

вплив інфляції на деякі показники;

використання моделей з показниками ринкової активності підприємства ускладнюється внаслідок недостатньої, поки що, розвинутості фондового ринку України;

можливі суперечності щодо результатів, отриманих за допомогою різних моделей [5].

Ключовим моментом фінансової оцінки промислових підприємств України є значення показників, що використовуються у якості бази порівняння. Більшість науковців пропонує використання як бази порівняння даних минулих періодів досліджуваного підприємства, лідируючих (або конкуруючих) компаній, нормативних величин, середньогалузевих значень фінансових показників та ін. [1; 2; 3; 5].

У таблиці 2 наведено середньогалузеві значення показників ($\bar{\delta}$) [4] і результати фінансової оцінки п'яти промислових підприємств, розрахованих за даними бухгалтерської звітності за 2016 р.: ТОВ «Костянтинівський завод металургійного обладнання»; ВКП «Форпост» в формі ТОВ; ТОВ «Спокій»; ДНВП «Об'єднання Комунар»; ВАТ «Мотор Січ».

Отримані значення фінансових показників представлені у вигляді варіаційного ряду – сукупності значень варіюючого признаку і відповідних їм чисельностей одиниць сукупності. На їх основі визначено [7, С. 9-65]:

варіаційний розмах (R) – широту розсіювання, тобто різницю між екстремальними значеннями варіаційного ряду;

дисперсію (σ^2) – середній квадрат відхилень варіантів (x) від середньої арифметичної ($\bar{\delta}$);

середнє квадратичне відхилення (σ) – стандартне відхилення, що являє собою міру коливання;

коефіцієнт варіації (V) – відносну величину, що характеризує коливання признаку по варіаційному розмаху (V_R) і по середньому квадратичному відхиленню (V_σ).

Таблиця 2 – Фінансові показники діяльності машинобудівних підприємств України

Показники	\bar{O}	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5	R	σ^2	σ	V_R (%)	V_G (%)
1. Рентабельність активів	-0,025	0,078	-0,097	-0,001	0,001	0,065	0,175	0,005029	0,070915	-700	-283,662
2. Рентабельність власного капіталу	-0,033	0,618	-0,194	-0,016	0,002	0,116	0,812	0,094687	0,307713	-2460,61	-932,464
3. Рентабельність реалізації	-0,036	0,025	-0,132	-0,126	0,001	0,253	0,385	0,021185	0,145552	-1069,44	-404,311
4. Оборотність обігових активів	0,543	4,87	0,9	0,12	1,36	0,39	4,75	3,944041	1,985961	874,7698	365,7387
5. Оборотність запасів	1,396	55,99	1,66	0,34	6,24	1,76	55,65	601,0573	24,51647	3986,39	1756,194
6. Оборотність власного капіталу	0,459	24,8	1,47	0,13	1,18	0,46	24,67	118,8269	10,90078	5374,728	2374,897
7. Коефіцієнт фінансового ризику	0,309	6,16	1,25	0,53	0,41	0,65	5,75	7,059001	2,656878	1860,841	859,8311
8. Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,347	-1,24	0,6	0,64	0,48	0,45	1,88	0,539345	0,734401	541,7867	211,643
9. Коефіцієнт довгострокової заборгованості	0,07	0,78	0	0,01	0,02	0,09	0,77	0,1031	0,321092	1100	458,7027
10. Коефіцієнт короткострокової заборгованості	0,757	0,4	1	0,97	0,94	0,85	0,6	0,054801	0,234096	79,2602	30,9242
11. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	4,896	17,17	1,69	0,34	14,33	4,7	16,83	54,14508	7,358334	343,75	150,2928
12. Коефіцієнт поточної ліквідності	1,065	1,96	1,48	2,26	2,25	1,98	0,78	0,928545	0,96361	73,2394	90,4798
13. Коефіцієнт швидкої ліквідності	1,945	1,8	0,72	1,47	1,79	1,72	1,08	0,364385	0,603643	55,527	31,0356

Висновки і пропозиції. Проведене дослідження дозволяє зробити висновок, що практично усі варіюючі признаки (фінансові показники) мають занадто велику широту розсіювання одиниць, що увійшли до складу сукупності. Найбільші коливання спостерігаються серед групи показників, що характеризують рентабельність і оборотність (більше 1000%), найменші – ліквідність й платоспроможність (30-90%).

Це пояснюється певними особливостями та відмінностями у режимах функціонування промислових підприємств, що при фінансовій оцінці впливатиме на показники господарської діяльності, значення яких більшою мірою буде залежить від стадії розвитку та специфіки конкретного виробництва. За даних обставин використання середньогалузевих значень як інформаційної бази порівняння, як і зіставлення з показниками інших компаній вважається неефективним і недоцільним. Винятковим може бути використання даних групи однотипних підприємств, що мають схожі масштаби і технологічні особливості виробництв однорідної продукції, що, з врахуванням специфіки промислового виробництва пов'язане з певними труднощами за рахунок існування великої кількості різних за складом і функціональними особливостями підприємств.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Методи та моделі оцінки і прогнозування фінансового стану підприємств: Монографія / О. К. Єлисеєва, Т. В. Решетняк. – Краматорськ : ДДМА, 2007. – 208 с.
2. Шморгун Н. П., Головка І. В. Фінансовий аналіз. Навчальний посібник / Н. П., Шморгун, І. В. Головка. – К. : ЦНЛ, 2006. – 528 с.
3. Мамрак О. Определение класса финансовой надежности предприятия на примере металлургической отрасли / О. Мамрак // Економіка, фінанси, право. – 2002. - №5. – С. 13-16.
4. Михайлов В. Фінансовий стан підприємств (Аналіз деяких методичних питань) / Володимир Михайлов, Юрій Прилипко, Вікторія Бірюченко // Ринок цінних паперів України. – 2004. – № 5-6. – С. 31-37.
5. Юр'єва Г. В. Оцінка фінансового стану промислових підприємств – багатомірний підхід: Автореф. дис. КЄН : 08.04.01 / Одес. держ. екон. ун-т. - Одеса, 2006. - 19 с
6. Финансовый менеджмент: теория и практика: Учебник / Под ред. Е. С. Стояновой. – 5-е изд., перераб. и доп. – М. : Изд-во «Перспектива», 2003. – 656 с.
7. Венецкий И. Г. Основные математико-статистические понятия и формулы в экономическом анализе: Справочник / И. Г. Венецкий, В. И. Венецкая. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Статистика, 1979. – 447 с.